

Samenvatting Symposium wildziektensurveillance Naarden 22 oktober 2014

Introductie Herbert Prins.

Ziekten en gezondheid van vee, wild en mens zijn niet los van elkaar te zien, maar met elkaar verbonden, vandaar de toegenomen belangstelling om ziekten vanuit One Health oogpunt te benaderen. Oog hebben voor ziekten in de natuur, is een nieuw aspect binnen het werkkterrein van terreinbeheerders, waar ze nog aan moeten wennen.

De eerste spreker was **Yvonne de Nas** van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Niet alleen vanwege mogelijke effecten op en consequenties voor het beheer van terreinen is het belangrijk om kennis te hebben over ziekten bij het wild, maar ook vanuit oogpunt van goed werkgeverschap en goed gastheerschap. Vanwege de toegenomen globalisering en de hoge dichtheid aan mensen en dieren in Nederland is een multidisciplinaire aanpak met een nauwere betrokkenheid van natuurorganisaties noodzakelijk.

Vanuit het Ministerie van Economische Zaken waren twee sprekers. **Folkert Folkertsma** gaf aan dat voor het Ministerie van Economische Zaken het belangrijk is om tijdig ziekten op te sporen in verband met de gezondheid van de veestapel. Wild in Nederland wordt al gemonitord, maar het kan beter.

Sander Smolders, die sprak namens de directie Natuur, benadrukte dat vanuit natuuroogpunt een goede biodiversiteit en robuuste natuur belangrijk zijn voor een veerkrachtig ecosysteem.

Vanuit de twee centra die door Ministerie van VWS en Ministerie van EZ zijn opgericht in het kader van wildziekte surveillance, hielden Andrea Gröne vanuit het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) en Arjan Stroo van Centrum Monitoring Vectoren (CMV) een voordracht over hun centra.

Het Dutch Wildlife Health Centre heeft als missie het vergroten van de kennis over de gezondheid van dieren. Zijn activiteiten bestaan uit 1) incidentenonderzoek (bijvoorbeeld onderzoek naar Usutu-virus bij merels; 2) vroege signalering van een ziekte (afwezigheid van runder TBC; aanwezigheid van hazenpest); 3) monitoring (ranavirus bij kikkers); 4) geven van voorlichting, trainingen en netwerken. Voor DWHC zijn de mensen in het veld zeer belangrijk. Alleen zij weten wanneer er echt iets aan de hand is, wanneer er meer sterfte is dan normaal. Zonder ogen in het veld en medewerking van de mensen in het veld, is wildlife disease monitoring niet mogelijk.

Het Centrum Monitoring Vectoren kijkt naar het minimaliseren van de impact van vectoren op volks- en diergezondheid. Hun kennis over verspreiding, kans op introductie, en bestrijding wordt gebruikt voor overheidsbeleid, draaiboeken en risk analyses van vector born diseases.

Het CMV verricht zowel onderzoek naar inheemse (steekmuggen en teken) als exotische vectoren (tijgermug in Lucky Bamboo, invasieve muggen in autobanden, teken bij trekvogels, knutten in paardenmest, vectoren op Schiphol, Rotterdam haven). Hierbij wordt gekeken naar diergroep en type en welke aantallen in welk biotoop voorkomen.

Annemarieke Spitzen (Ravon) hield een verhaal over de impact die ziekten kunnen hebben op de natuur. Ziektes kunnen laten zien hoe het met de veerkracht van de natuur is gesteld. De verschillende oorzaken die bestaan voor de achteruitgang van dierpopulaties kunnen niet los van elkaar worden gezien, maar

werken versterkend op elkaar. Ziektes horen aan de ene kant bij de natuur, maar uitbraken zijn vaak te herleiden naar oorzaken waarvan wij (de mens) aan de knoppen draaien.

Monitoren en het faciliteren ervan zijn key issues. Verschillende reacties in het veld zijn mogelijk als een ziekte uitbreekt. Hoe groot de impact van een ziekte kan zijn, wordt duidelijk bij de vuursalamander in Zuid Limburg waar de populatie tussen 1997 en 2012 met 96 % is gedaald in verband met de schimmelziekte.

Willie Loeffen van het Centraal Veterinair Instituut hield een voordracht over een ziekte die zeer grote gevolgen kan hebben voor de veehouderij. Hij vertelde over Afrikaanse varkenspest, een ernstige ziekte die tot 100% sterfte onder de varkens kan leiden. Informatie over geschiedenis, voorkomen, risico's van insleep. De kans op insleep is klein, maar één introductie heeft grote gevolgen, dus moet gefocust er blijven op voorkomen van introductie.

De voordracht van Jolianne Rijks van het Dutch Wildlife Health Centre ging over tularemie, een ziekte van belang voor de volksgezondheid.

Tularemie is een zoönose dat op een aantal plaatsen in Nederland voorkomt. Het is het belangrijk om te weten waar het voorkomt, zodat mensen en artsen kunnen worden voorgelicht, en de symptomen tijdig herkend worden. De ziekte is bij mensen goed te behandelen.

Discussie met de zaal:

De terugkoppeling van de kennis over ziekten naar het veld is belangrijk, maar het is moeilijk iedereen goed te bereiken. Iedere doelgroep vraagt een andere inhoud. Bij de voorlichting zou ook meer moeten worden aangegeven wat een beheerder met die info kan/moet, wat de relevantie is voor beheer, de medewerkers, dan wel de recreant.

Bij de voorlichting wordt het als lastig ervaren dat de natuurorganisaties sterk gedecentraliseerd zijn en niet 'georganiseerd/gegroepeerd'. Een structuur voor centrale terugkoppeling is gewenst.

Een ander punt tijdens de discussie betrof de aandacht voor en het nadenken over mogelijkheden van reiniging van (werk)voertuigen in natuurterrein om verspreiding van ziekteverwekkers tegen te gaan.

Duidelijk werd dat bij de natuurbeheerders zich een gewaarwording van belang van onderzoek/monitoren van ziekten bij in het wild levende dieren ontwikkelde. Daarmee is al een grote stap gezet en is de dag al geslaagd.

Advies aan DWHC: neem een herkenbare Nederlandse naam, bijvoorbeeld het nationaal wildziekten centrum.

Het is belangrijk dat iedereen nadenkt over het one-health concept (mens-vee-wild), en niet in compartimenten: de onderdelen vormen één geheel. De mensen in het veld moeten beseffen dat een dier dat ziek/dood is, niet alleen iets is dat bij de natuur hoort, maar ook een signaal kan zijn dat er iets aan de hand is. Meer alertheid vanuit de ogen en de ervaring in het veld is belangrijk en noodzakelijk. Hierbij is het wel noodzakelijk/gewenst dat er meer afspraken (protocollen) komen over wanneer wel en wanneer niet iets gedaan moet worden. Handvatten voor de terreinbeheerder zijn nodig, en één aanspreekpunt voor dode dieren (Het nationaal wildziekte centrum (DWHC), waarbij tussen instituten en onderzoekscentra heen en weer wordt uitgewisseld. Als we deze dingen kunnen afspreken, dan zijn we deze dag heel ver gekomen.